

Evaluating the Educational Literacy of First-Grade Primary School Teachers and Parents: Implications for Policy-Making and Educational Practices

H. Najafi*¹, M. Najafizadeh²

1. **Corresponding Author**, Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran. hnajafih@cfu.ac.ir

2. Master of Science in Curriculum Planning, Islamic Azad University, Qom Branch, Qom, Iran. mahyasadatn1378@Gmail.com

ABSTRACT

Keywords

Literacy,
Education,
Educational Literacy,
Teachers,
Parents,
First Grade,
Policy-Making.

¹. Corresponding author
hnajafih@cfu.ac.ir

Received: 2026/02/14

Reviewed: 2026/04/28

Accepted: 2026/05/23

Background and Objectives: This study aimed to evaluate the educational literacy of first-grade primary school teachers and parents and to identify its implications for teacher education policy-making and family education. **Methods:** The research employed a descriptive survey method. The statistical population included all first-grade elementary teachers and parents in District 1 of Qom city. Using Cochran's formula, a sample size of 108 teachers and 384 parents was determined. Stratified random sampling was used. The data collection tool was a researcher-made questionnaire on educational literacy, which was administered to the sample after its validity and reliability were established. Data analysis was performed using analysis of variance (ANOVA) and one-sample t-tests. **Findings:** average educational literacy score for teachers was 7.67, with their primary weakness being familiarity with the philosophy and objectives of education within the Islamic intellectual framework (mean = 5.97) and their main strength being effective communication and interaction with parents and school authorities (mean = 8.3). For parents, the average educational literacy score was 7.62, with their primary weakness being the provision of opportunities for their children to learn religious teachings (mean = 7.04) and their main strength being attention to and monitoring of their children's behavior (mean = 8.74). **Conclusion:** The findings suggest that teacher education policies should move beyond strengthening instructional competencies and place greater emphasis on enhancing educational literacy, particularly regarding the philosophy and purposes of education. Simultaneously, family education policies should be redesigned to empower parents and promote meaningful home-school partnerships that support students' holistic development.

ISSN (Online): 2645-7164

DOI: 10.48310/edup.2026.20910.1436

Citation (APA): Najafi, H. and Najafizadeh, M. (2026). Evaluating the Educational Literacy of First-Grade Primary School Teachers and Parents: Implications for Policy-Making and Educational Practices. *Teacher Education Policy*, 8 (2), 49- 64 .

<https://doi.org/10.48310/edup.2026.20910.1436>

ارزیابی سواد تربیتی معلمان و والدین پایه اول ابتدایی؛ دلالت‌هایی برای سیاست‌گذاری و آموزش

حسن نجفی^{۱*}، محیاسادات نجفی‌زاده^۲

۱. نویسنده مسئول، استادیار گروه آموزش علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. hnajafih@cfu.ac.ir
۲. کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، قم، ایران. mahyasadatn1378@Gmail.com

چکیده

پیشینه و اهداف: پژوهش با هدف ارزیابی سواد تربیتی معلمان و والدین دانش آموزان پایه اول ابتدایی و تبیین دلالت‌های آن برای سیاست‌گذاری تربیت معلم و آموزش خانواده انجام شد. **روش‌ها:** روش پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری کلیه معلمان و والدین پایه اول ابتدایی ناحیه یک شهر قم بود. طبق فرمول کوکران از میان معلمان ۱۰۸ و از میان والدین ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. نمونه‌گیری، تصادفی سهمیه‌ای بود. ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه محقق ساخته در حوزه سواد تربیتی بود که بعد از تعیین روایی و پایایی در اختیار افراد نمونه قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق آزمون‌های تحلیل واریانس و تی تک نمونه‌ای انجام شد. **یافته‌ها:** میانگین سواد تربیتی در معلمان ۷/۶۷ است و عمده ضعف شناسایی شده آن‌ها به میزان آشنایی بر فلسفه و غایت تربیت در فضای فکری اسلام (با میانگین ۵/۹۷) و نقطه قوتشان مربوط به میزان برقراری ارتباط و تعامل مطلوب با والدین و اولیای مدرسه (با میانگین ۸/۳) است. در میان والدین نیز میانگین سواد تربیتی ۷/۶۲ است و عمده ضعف شناسایی شده آن‌ها به میزان زمینه‌سازی برای فراگیری معارف دینی توسط فرزند (با میانگین ۷/۰۴) و نقطه قوتشان مربوط به میزان توجه و دقت به رفتارهای فرزند (با میانگین ۸/۷۴) است. **نتیجه‌گیری:** پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاری‌های تربیت معلم علاوه بر تقویت شایستگی‌های آموزشی، بر ارتقای سواد تربیتی، به‌ویژه در حوزه فلسفه و غایت تربیت، متمرکز شود و هم‌زمان سیاست‌های آموزش خانواده نیز در جهت توانمندسازی والدین و تقویت مشارکت تربیتی خانه و مدرسه بازطراحی گردد.

واژه‌های کلیدی

سواد،
تربیت،
سواد تربیتی،
معلمان،
والدین،
پایه اول،
سیاست‌گذاری.

۱. نویسنده مسئول:
hnajafih@cfu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۲۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۲/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۰۲

شماره صفحات: ۴۹-۶۴

DOI: 10.48310/edup.2026.20910.1436

شاپا الکترونیکی: ۷۱۶۴-۲۶۴۵

©2026 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

مقدمه

تصور عمومی از مفهوم «سواد» توانایی خواندن و نوشتن است که در سطحی بالاتر، توانایی انجام عملیات پایه ریاضی هم بدان افزوده می‌شود. مفهوم «سواد» در دنیای امروز تغییر پیدا کرده و به حیطه‌های کارکردی دیگری از زندگی توسعه یافته است. اگر سواد را توانایی شناخت، درک، تفسیر و کاربرد مفاهیم مرتبط با حیطه‌های کارکردی اصلی زندگی، تعریف کنیم؛ آنگاه می‌توان از سوادهای گوناگون صحبت کرد (Aslani, 2017). گوناگونی سوادها شامل سوادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، رسانه‌ای، تبلیغاتی، علمی، اطلاعاتی، بصری، هنری، خواندن، فناوری، محیط‌زیست، ارتباطی، عاطفی، تربیتی و... می‌شود (Snäll, 2024).

بر همین اساس یکی از انواع سواد، سواد تربیتی است. سواد تربیتی در هر جامعه‌ای تعریف مخصوص به خود دارد منتها در یک جامعه اسلامی دارای مفهوم، ابعاد و اصول خاصی است که بر پایه ارزش‌ها و جهان بینی توحیدی شکل می‌گیرد (Masoumifard, 2019). هدف اصلی این سواد، پرورش فردی است که نه تنها از نظر اخلاقی و اجتماعی، بلکه از لحاظ ارتباطی با خدا، خود، جامعه و محیط زیست به درکی عمیق و عملی استوار دست یابد (Najafi, 2024). در کل سواد تربیتی به مربی کمک می‌کند تا مرتبی خود را متناسب با وسع و ظرفیتی که دارد در راستای هدف والای برآمده از فلسفه تعلیم و تربیت راهبری کند. تحقیقات نشان می‌دهد که سواد تربیتی معلمان و والدین ارتباط مستقیم و قابل توجهی با موفقیت آموزشی و روان‌شناختی متربیان نیز دارد. والدینی که از سواد تربیتی مناسبی برخوردارند، می‌توانند به شکل موثرتری از فرآیند یادگیری حمایت کنند و به فرزندان خود در رویارویی با چالش‌های مدرسه کمک کنند (Bagheri, 2025, Delaviz, Moidfar & Kiani, 2024, Moghaddam Nazar, 2024). از سوی دیگر، معلمان با آگاهی از نیازها و خواسته‌های دانش آموزان، می‌توانند برنامه‌های درسی و فعالیت‌های آموزشی خود را تقویت کنند (Pahl & Rowsell, 2014).

از منظر مبانی اسلامی تعلیم و تربیت، می‌توان سواد تربیتی معلمان را در چهار بُعد اصلی زیر تبیین کرد: بعد معرفتی: آگاهی از فلسفه، غایت و مبانی انسان‌شناختی و الهی تربیت، از جمله نقش ایمان، فطرت و هدف‌مندی خلقت در فرایند تربیت.

بعد اخلاقی و عاطفی: درک اهمیت محبت، تکریم و ادب در تعامل با مرتبی و توانایی تقویت بعد اخلاقی و معنوی در روابط تربیتی.

بعد ارتباطی و اجتماعی: توانایی تعامل سازنده با خانواده، مدرسه و جامعه و ایجاد پیوند میان عوامل مؤثر در تربیت. بُعد حرفه‌ای و مهارتی: آگاهی از روش‌های آموزش، رسانه‌ها و راهبردهای آموزشی که در خدمت اهداف الهی تربیت قرار می‌گیرند.

همچنین سواد تربیتی والدین دارای ابعاد زیر هستند:

بعد ارتباطی: این بعد به کیفیت رابطه والد و فرزند می‌پردازد و بر توانایی والد در برقراری ارتباط صمیمانه، مؤثر و حمایتگر با فرزند تأکید دارد. والد در این بُعد می‌آموزد چگونه به فرزند گوش دهد، احساسات او را درک کند، تنش‌ها را مدیریت نماید و عشق و محبت خود را به او نشان دهد. ارتباط مؤثر، زمینه‌ساز موفقیت سایر ابعاد تربیتی است.

بعد اخلاقی: در این بعد والد نقش الگو و راهنمای اخلاقی و معنوی را ایفا می‌کند. هدف آن فراهم آوردن زمینه‌ای است که فرزند ارزش‌ها و باورهای دینی و اخلاقی را بیاموزد و در زندگی روزمره خود به کار گیرد. این بعد شامل انتقال اصول اخلاقی و تربیت فضایل انسانی به صورت عملی و الگویی است.

بعد توانمندساز: این بعد بر رشد استقلال، خودباوری و مهارت‌های زندگی فرزند تمرکز دارد. والد در این نقش، فرزند را برای مواجهه با چالش‌ها و فشارهای روزمره آماده می‌کند و فرصت رشد و مسئولیت‌پذیری او را فراهم می‌آورد. هدف این بعد پرورش فرزندی مقاوم، مسئولیت‌پذیر و توانمند در زندگی است.

بعد اجتماعی: در این بعد والد به تربیت فرزند می‌پردازد که دارای مسئولیت‌پذیری اجتماعی، هویت فرهنگی و درک مناسبی از جامعه و محیط اطراف خود باشد. والد می‌آموزد چگونه فرزند را با محیط مدرسه، فرهنگ، میراث ملی و فناوری‌های نوین مرتبط سازد و او را برای زندگی اجتماعی سالم و هوشمند آماده کند.

در این نگاه از سواد تربیتی، معلم و والدین هر دو نقش «مربیان الهی» را دارند که باید در پرتو آگاهی از غایت تربیت، رفتار و برنامه‌های خود را سامان دهند. در نتیجه، ارتقای سواد تربیتی در میان آنان نه تنها به بهبود عملکرد آموزشی و اخلاقی کودکان می‌انجامد، بلکه می‌تواند به تحکیم پیوند میان خانواده و مدرسه و نیز تربیت نسلی مؤمن و خلاق کمک کند.

اهمیت ارزیابی سواد تربیتی در سطح پایه اول ابتدایی، جایی که کودکان برای نخستین بار با محیط آموزشی رسمی آشنا می‌شوند، دوچندان است؛ زیرا این مرحله، پایه‌ای برای شکل‌گیری شخصیت، عادات‌های یادگیری و ارزش‌های اخلاقی است (Narvaez, 2008). پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهد که کمبود سواد تربیتی در معلمان و والدین می‌تواند منجر به مشکلات رفتاری، کاهش انگیزه تحصیلی و حتی نابرابری آموزشی شود (Naderian, Taherian Nasab, 2024, Sarlak, 2024, & Eqbalian). برای مثال، مطالعه‌ای که توسط سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^۱ (۲۰۲۱) بر روی سیستم‌های آموزشی جهانی انجام شد، تأکید می‌کند که همکاری بین والدین و معلمان با سواد تربیتی بالا، می‌تواند عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را تا ۲۵ درصد بهبود بخشد. در ایران نیز، با توجه به چالش‌های فرهنگی مانند تأثیر رسانه‌های دیجیتال بر کودکان، ارزیابی سواد تربیتی والدین و معلمان می‌تواند به سیاست‌گذاران کمک کند تا برنامه‌های آموزشی هدفمند طراحی کنند و از این طریق، به کاهش نرخ ترک تحصیل و افزایش کیفیت آموزش کمک نمایند (Asvadi & Zare Teymouri, 2024).

با توجه به آنچه بیان شد، هرچند سواد تربیتی معلمان و والدین از عوامل بنیادین ارتقای کیفیت تربیت در دوره ابتدایی است، اما شواهد تجربی درباره وضعیت این نوع سواد و چگونگی بهره‌گیری از آن در سیاست‌گذاری‌های آموزشی و تربیتی همچنان محدود است. از یک سو، طراحی و بازنگری سیاست‌های تربیت معلم، اعم از برنامه‌های پیش‌خدمت، آموزش‌های ضمن خدمت و توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان، نیازمند شناخت دقیق نقاط قوت و ضعف سواد تربیتی آنان است. از سوی دیگر، سیاست‌های ارتقای مشارکت خانواده در تربیت نیز مستلزم آگاهی از وضعیت سواد تربیتی والدین و نیازهای آموزشی آنان است. از این‌رو، ارزیابی هم‌زمان سواد تربیتی معلمان و والدین می‌تواند شواهد لازم را برای بازنگری و طراحی سیاست‌های آموزشی و تربیتی در دو حوزه «تربیت و توانمندسازی معلمان» و «آموزش و توانمندسازی والدین» فراهم آورد و زمینه تقویت تعامل خانه و مدرسه را مهیا سازد.

بر این اساس، سؤال اصلی پژوهش حاضر این است: وضعیت سواد تربیتی معلمان و والدین دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی چگونه است و یافته‌های این پژوهش چه دلالت‌هایی برای سیاست‌گذاری در حوزه تربیت و توانمندسازی معلمان و نیز آموزش و توانمندسازی والدین دارد؟

روش

روش پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری کلیه معلمان (۱۵۰ نفر) و والدین (۹۰۰ نفر) پایه اول ابتدایی ناحیه یک شهر قم بود. طبق فرمول کوکران از میان معلمان ۱۰۸ و از میان والدین ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند (جدول ۲). نمونه‌گیری تصادفی سهمیه‌ای بود. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه محقق ساخته در حوزه سواد تربیتی بود که بر پایه چارچوب نظری برگرفته از منابع اسلامی و ادبیات جهانی سواد تربیتی معلمان و والدین طراحی گردید. پرسشنامه معلمان دارای ابعاد معرفتی، اخلاقی، ارتباطی و حرفه‌ای و پرسشنامه والدین دارای ابعاد ارتباطی، اخلاقی، توانمندساز و اجتماعی بود که به عنوان چارچوب مفهومی ابزار انتخاب شد. در جدول ۱ و ۲ توزیع گویه‌ها ملاحظه می‌شود:

جدول ۱: ابعاد، گویه‌ها و منابع پرسشنامه سواد تربیتی معلم اول ابتدایی

ابعاد سواد تربیتی	گویه‌ها	منابع رسیدن به گویه‌ها
معرفتی	آشنایی با فلسفه و غایت تربیت در فضای فکری اسلام	Theoretical foundations of the Fundamental Transformation Document of Education (2011), Radmard (2025)
	آشنایی با چگونگی آموزش تفکر و حل مسئله به دانش‌آموز	Sattari (2018)
	میزان توانمندی در ایجاد حب و التزام به ارزش‌های اخلاقی در دانش‌آموز	Najafi (2021), Aslani (2017)
اخلاقی و عاطفی	منزلت و شخصیت‌دهی به دانش‌آموز	Sarlak (2024), Molaei, Mirzamohammadi & Rahnama (2023), Sadeghi, Hashemi, Marashi & Safaei Moghaddam (2018)
	آشنایی نسبت به برخورد با دانش‌آموز خاطی	Shahid Thani (1995)
	توانایی در ایجاد روحیه همکاری میان دانش‌آموزان	Mahdaviikhah, Javidi Kalateh Jafarabadi, Amin Khandaqi & Karami (2023)
	میزان توانمندی در امیددهی به دانش‌آموز	Supreme Leader (2022)
ارتباطی و اجتماعی	تشخیص از روحیات دانش‌آموزان	Sharifzadeh, Borjali, Eskandari, Farokhi, & Sohrabi (2020), Stamp (2019)
	برقراری ارتباط و تعامل مطلوب با والدین و اولیای مدرسه	Abdolmaleki, Maleki & Farajmand (2019)
	توانایی ارتباطی با دانش‌آموزان برآمده از محیط‌های چندفرهنگی	Sadeghi, A., & Najafi (2017), Huang, Cheng, & Yang (2016)
	آگاهی از تفاوت در سطح درک دانش‌آموزان	Snäll (2024), Sho'ari-Nejad (2019)
حرفه‌ای و مهارتی	استفاده از رسانه‌ها برای تهیه و تولید مواد آموزشی	Motamedi Mohammadabadi, Nasr Esfahani, Asadi & Zamani (2022)
	ترغیب دانش‌آموزان به خدمت‌رسانی اجتماعی	Apple (2019), Giroux & Penna (1979)
	آشنایی با زیبایی‌سازی محیط کلاس درس	Motamedi (2023)
	آشنایی با چگونگی پرورش حواس و خیال در دانش‌آموز	Abdi (2024), Mehrmohammadi, & Kian (2014)

جدول ۲: ابعاد، گویه‌ها و منابع پرسشنامه سواد تربیتی والدین دانش‌آموزان اول ابتدایی

ابعاد سواد تربیتی	گویه‌ها	منابع رسیدن به گویه‌ها
ارتباطی	تسلط بر برقراری ارتباط صحیح با فرزند	Beyrami (2022)
	اعطای فرصت به فرزند برای بیان احساسات و نظرات	Pouryazdi (2020)
	آرامش و توانایی مدیریت تنش با فرزند	Shapiro (2011)
	توانمندی در نشان دادن عشق و محبت به فرزند	Haeri Shirazi (2016)
اخلاقی	زمینه‌سازی برای فراگیری معارف دینی توسط فرزند	A'rafi (2014)
	مطالعه کتاب‌های اخلاقی برای فرزند	Ensafi Mehrabani, Fayyaz, Beheshti & Delavar (2022)
	تلاش برای آموزش مفاهیمی چون صرفه‌جویی، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری به فرزند	Mohigulkhon (2024), Danshvar, & Lak (2019)
	واگذاری برخی مسئولیت‌های خانه به فرزند	Makkarem Shirazi (2021)
توانمندساز	آشنایی با چگونگی اعتمادبه‌نفس دادن به فرزند جهت تقویت توانایی‌ها و استعدادها	Bazouband (2024)

ابعاد سواد تربیتی	گویه‌ها	منابع رسیدن به گویه‌ها
اجتماعی	توانمندی در کمک به فرزند به جهت مقابله با استرس‌ها و فشارهای روزمره	Esteki & Khaleqi (2017)
	آشنایی با چگونگی تغذیه و نیازهای رشدی فرزند	Rezaei Birjandi (2018)
	نگرش به اقدام مشارکتی با مدرسه برای رفع کاستی‌های تربیتی فرزند	Farhadian (2009)
	توانمندی در معرفی ظرفیت‌ها و میراث فرهنگی کشور به فرزند	Khonkdar Tarsi & Salahshouri (2013)
	آشنایی با فرصت‌ها و مخاطرات فضای مجازی برای فرزند	Cansever (2021), Mehrabi (2019)
	توجه و دقت به رفتارهای فرزند	Mirmarshadi (2024)

این پرسشنامه‌ها بعد از تعیین روایی و پایایی در اختیار نمونه پژوهشی قرار گرفت. روایی از طریق متخصصان علوم تربیتی تأیید شد و پایایی از طریق آلفای کرونباخ در پرسشنامه معلمان ۰/۸۳ و در پرسشنامه والدین ۰/۸۷ به دست آمد. سؤالات پرسشنامه در طیف بندی ۱۰ درجه ای طراحی شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش توصیفی و استنباطی انجام گرفت. در بخش توصیفی شاخص‌های چون (میانگین، انحراف معیار و واریانس) و در سطح آمار استنباطی از تحلیل واریانس و تی تک نمونه‌ای استفاده شد.

جدول ۳: توزیع نمونه معلمان و والدین به تفکیک جنسیت

گروه‌ها	جنسیت	تعداد	درصد
معلمان	زن	۷۲	۶۶/۷
	مرد	۳۶	۳۳/۳
	کل	۱۰۸	۱۰۰
والدین	زن	۳۵۳	۹۱/۹
	مرد	۳۱	۸/۱
	کل	۳۸۴	۱۰۰

یافته‌ها

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از پرسشنامه سواد تربیتی معلمان و والدین پایه اول ابتدایی ناحیه یک شهر قم، اطلاعات لازم در مورد سطح سواد تربیتی این دو گروه را ارائه می‌دهد. بر اساس تحلیل‌های توصیفی و استنباطی، یافته‌های پژوهش به شرح زیر است:

جدول ۴: یافته‌های توصیفی سواد تربیتی معلمان اول ابتدایی

گویه‌ها	M	میان	مد	SD	Sk	Ku	Min	Max
میزان آشنایی با فلسفه و غایت تربیت در فضای فکری اسلام	۵/۹۷	۶	۷	۲/۷۳	-۰/۲۵	-۰/۷۳	۰	۱۰
میزان تشخیص از روحیات دانش‌آموزان	۶/۷۹	۷	۷	۲/۳۱	-۰/۵۱	-۰/۴۱	۲	۱۰
میزان منزلت و شخصیت‌دهی به دانش‌آموز	۷/۷۸	۸	۱۰	۲/۰۹	-۰/۹۹	۰/۱۹	۳	۱۰
میزان آگاهی از تفاوت در سطح درک دانش‌آموزان	۷/۷۱	۸	۹	۱/۹۲	-۱/۰۱	۰/۵۶	۳	۱۰
میزان استفاده از رسانه‌ها برای تهیه و تولید مواد آموزشی	۷/۶۲	۸	۱۰	۲/۱۱	-۱/۱	۰/۴۶	۰	۱۰
میزان ترغیب دانش‌آموزان به خدمت‌رسانی اجتماعی	۷/۷۴	۸	۹	۲/۰۵	-۰/۹۳	۰/۰۶	۳	۱۰
میزان برقراری ارتباط و تعامل مطلوب با والدین و اولیاء مدرسه	۸/۳	۹	۱۰	۱/۸۵	-۱/۲۷	۱/۲۶	۳	۱۰
میزان توانایی ارتباطی با دانش‌آموزان برآمده از محیط‌های چندفرهنگی	۷/۵۷	۸	۷	۲/۲۲	-۱/۱۲	۱/۲۹	۰	۱۰
میزان آشنایی با زیبایی‌سازی محیط کلاس درس	۸/۲۳	۹	۱۰	۲/۰۷	-۱/۳۸	۱/۳	۲	۱۰
میزان آشنایی نسبت به برخورد با دانش‌آموز خاطی	۷/۵۴	۸	۹	۱/۸۹	-۰/۴۶	-۰/۷۵	۴	۱۰

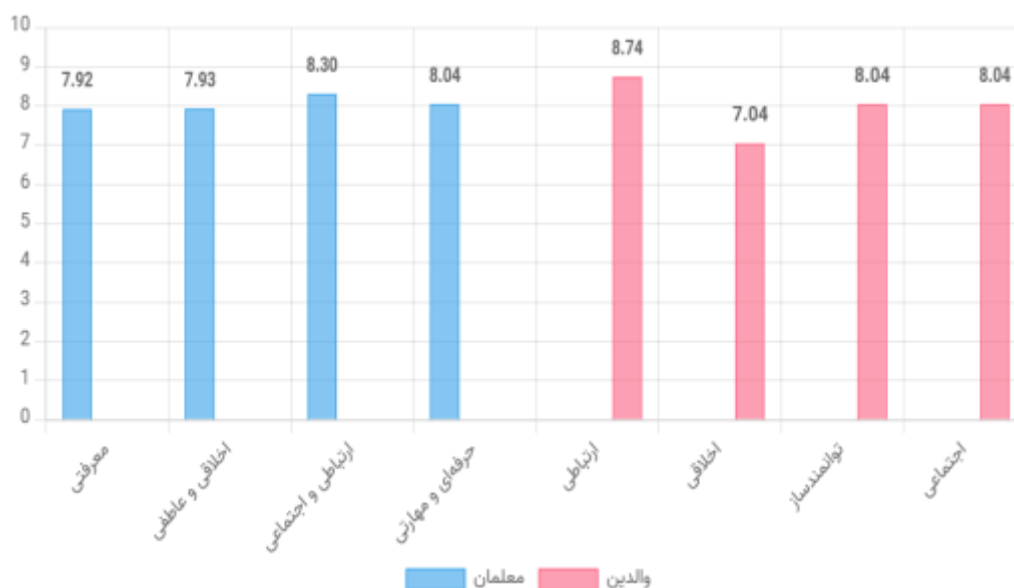
گویه‌ها	M	میان	مد	SD	Sk	Ku	Min	Max
میزان توانایی در ایجاد روحیه همکاری میان دانش‌آموزان	۸/۲۲	۹	۹	۱/۶۱	-۰/۸۹۰	۰/۲۴	۴	۱۰
میزان شما با چگونگی پرورش حواس، فراهم‌سازی زمینه‌های مناسب پرورش تخیل و قوه خیال در دانش‌آموز	۷/۶۲	۸	۸	۲/۰۱	-۰/۹	۰/۱۳	۳	۱۰
میزان آشنایی با چگونگی آموزش تفکر و حل مسئله به دانش‌آموز	۷/۶۱	۸	۹	۱/۹۸	-۰/۷	-۰/۳۷	۳	۱۰
میزان توانمندی در امیددهی به دانش‌آموز	۸/۱۸	۹	۱۰	۱/۸۷	-۱/۰۴	۰/۴۹	۳	۱۰
میزان توانمندی در ایجاد حب و التزام به ارزش‌های اخلاقی در دانش‌آموز	۸/۱۲	۹	۱۰	۲/۱۷	-۱/۴	۱/۳۷	۲	۱۰
کل	۷/۶۷	۱۲۱	۱۳۴	۲۲/۶۸	-۰/۷۱	۰/۱۴	۵۲	۱۵۰

جدول بالا میانگین، انحراف معیار و واریانس نمرات سواد تربیتی معلمان را بر اساس گویه‌های مختلف پرسشنامه نشان می‌دهد. میانگین کلی سواد تربیتی معلمان ۷/۶۷ گزارش شده است. گویه‌های پرسشنامه شامل جنبه‌های مختلف سواد تربیتی از جمله آشنایی با فلسفه و اهداف تربیت در چارچوب فکری اسلامی، توانایی برقراری ارتباط و تعامل با والدین و اولیای مدرسه و سایر مؤلفه‌های مرتبط با عملکرد آموزشی و تربیتی معلمان است. میانگین نمرات گویه‌ها نشان‌دهنده توزیع متفاوتی از سطح آگاهی و توانمندی معلمان در این حوزه‌هاست، به‌طوری‌که برخی گویه‌ها میانگین بالاتری (مانند گویه مرتبط با ارتباط و تعامل با والدین با میانگین ۸/۳) و برخی دیگر میانگین پایین تری (مانند گویه مرتبط با فلسفه و اهداف تربیت با میانگین ۵/۹۷) دارند. انحراف معیار و واریانس ارائه‌شده در جدول نیز نشان‌دهنده پراکندگی پاسخ‌های معلمان در هر گویه است.

جدول ۵: یافته‌های توصیفی سواد تربیتی والدین دانش‌آموزان اول ابتدایی

گویه‌ها	M	میان	مد	SD	Sk	Ku	Min	Max
میزان تسلط بر برقراری ارتباط صحیح با فرزند	۷/۰۹	۷	۷	۱/۹	-۰/۵۴	۰/۲۶	۰	۱۰
میزان زمینه‌سازی برای فراگیری معارف دینی توسط فرزند	۷/۰۴	۷	۶	۲/۴	-۰/۵۸	-۰/۰۲	۰	۱۰
میزان نگرش به اقدام مشارکتی با مدرسه برای رفع کاستی‌ها تربیتی فرزند	۷/۵۳	۸	۱۰	۱/۹۷	-۰/۳۵	-۰/۸۵	۰	۱۰
میزان توجه و دقت به رفتارهای فرزند	۸/۷۴	۹	۱۰	۱/۴۹	-۱/۱۷	۱/۰۷	۳	۱۰
میزان اعطای فرصت به فرزند برای بیان احساسات و نظرات	۸/۴۱	۹	۱۰	۱/۶	۰/۸۲	۰/۱۷	۳	۱۰
میزان واگذاری برخی مسئولیت‌های خانه به فرزند	۸/۱۱	۹	۱۰	۱/۸۹	-۰/۹۷	۰/۲۹	۲	۱۰
میزان تلاش برای آموزش مفاهیمی چون صرفه‌جویی، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری به فرزند	۸/۲۴	۹	۱۰	۱/۸۳	-۰/۹۷	۰/۳۶	۳	۱۰
میزان آشنایی با چگونگی تغذیه و نیازهای رشدی فرزند	۷/۹۲	۸	۱۰	۱/۸۹	-۰/۹۲	۰/۵۳	۲	۱۰
میزان مطالعه کتاب‌های اخلاقی برای فرزند	۶/۳۲	۷	۸	۲/۴۵	-۰/۳۹	-۰/۵۵	۰	۱۰
میزان آرامش و توانایی مدیریت تنش با فرزند	۷/۳	۸	۸	۲/۱۲	-۰/۹	۰/۸	۰	۱۰
میزان توانمندی در معرفی ظرفیت‌ها و میراث فرهنگی کشور به فرزند	۸/۴۷	۷	۸	۲/۳۱	-۰/۴۲	-۰/۴	۰	۱۰
میزان آشنایی با فرصت‌ها و مخاطرات فضای مجازی برای فرزند	۷/۵۴	۸	۱۰	۲/۱۱	-۰/۹	۰/۶۱	۰	۱۰
میزان آشنایی با چگونگی اعتماد به نفس دادن به فرزند جهت تقویت توانایی‌ها و استعدادها	۷/۶	۸	۱۰	۲/۲	-۱/۰۶	۰/۹۴	۰	۱۰
میزان توانمندی در کمک به فرزند به جهت مقابله با استرس‌ها و فشارهای روزمره	۷/۵۵	۸	۱۰	۱/۹۶	-۰/۶۸	۰/۳۶	۰	۱۰
میزان توانمندی در نشان‌دادن عشق و محبت به فرزند	۸/۳۹	۹	۱۰	۱/۸۹	-۱/۳	۱/۸	۰	۱۰
کل	۷/۶۲	۱۱۹	۱۲۷	۲۱/۷۵	-۰/۶	-۰/۱۷	۵۰	۱۵۰

بر اساس جدول بالا میانگین کلی سواد تربیتی والدین ۷/۶۲ محاسبه شده است. گویه های پرسشنامه جنبه های مختلفی از سواد تربیتی والدین را پوشش می دهند، از جمله توانایی زمینه سازی برای یادگیری معارف دینی توسط فرزندان، توجه و نظارت بر رفتارهای فرزندان و سایر مؤلفه های مرتبط با نقش والدین در فرآیند تربیتی. نتایج نشان می دهد که میانگین نمرات گویه ها متفاوت است، به طوری که گویه مرتبط با توجه و نظارت بر رفتار فرزندان میانگین بالاتری (۸/۷۴) و گویه مرتبط با زمینه سازی برای یادگیری معارف دینی میانگین پایین تری (۷/۰۴) دارد. انحراف معیار و واریانس ارائه شده در جدول میزان پراکندگی پاسخ های والدین را نشان می دهد که به درک تنوع در سطح سواد تربیتی والدین کمک می کند.

نمودار ۱: مقایسه میانگین ابعاد سواد تربیتی در دو گروه معلمان و والدین

قبل از تحلیل واریانس پیش فرض های ضروری بررسی شدند.

پیش فرض الف - همگنی واریانس خطای متغیر وابسته

به منظور بررسی این مفروضه از آزمون لوین استفاده می گردد. به منظور فرض یکسانی واریانس ها برای این آزمون معنادار نباشد. (سطح معناداری بزرگ تر از ۰/۰۵) در واقع اگر سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ باشد. نشان می دهد که واریانس گروه ها یکسان نیست و مفروضه همگنی نقض شده است.

جدول ۶: نتایج آزمون لوین

متغیر	مقدار لوین	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
سواد تربیتی	۰/۰۵۸	۱	۴۹۰	۰/۸۱۰

جدول فوق نشان می دهد که در مورد متغیر سواد تربیتی واریانس ها همگن هستند.

پیش فرض ب - نرمالیتی

آزمون نرمال بودن توزیع نمره های متغیر به کار رفته در این مطالعه در جدول زیر آمده است. همان طور که در جدول مشاهده می شود آزمون کالموگروف اسمیرنوف و شاپیرو ویلک نیز به منظور بررسی نرمال بودن داده ها استفاده شده است که نشان می دهد که فرضیه نرمال بودن داده ها برقرار باشد.

جدول ۷: نتایج آزمون‌های نرمالیتی

متغیر	گروه‌ها	Z	P	شایيرو - ويلک	P
سواد تربیتی	معلمان	۰/۱۱۳	۰/۱۱۵	۰/۹۵۳	۰/۱۱۷
	والدین	۰/۱۰۱	۰/۱۱	۰/۹۶۱	۰/۱۱۲

بعد از تحقق همگی مفروضه به آزمون تحلیل واریانس پرداخته شد که نتایج آن در جدول زیر آمده است. در این تحلیل نمرات حاصل از پرسش‌نامه تربیتی به‌عنوان متغیر وابسته و گروه‌ها (والدین و معلمان) به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شد.

جدول ۸: نتایج آزمون تحلیل واریانس

منبع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار f	سطح معناداری
سواد تربیتی گروه	۴۷/۵۲	۱	۴۷/۵۲	۰/۰۹۹	۰/۷۵۴
خطا	۲۳۶۴۱۳	۴۹۰	۴۸۲/۴۷		
کل	۶۶۸۳۲۶۹	۴۹۲			

باتوجه به مندرجات جدول فوق، f محاسبه شده در سطح ۰/۰۵ معنادار نیست. بنابراین می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که هیچ تفاوتی میان سواد تربیتی معلمان و والدین نیست ($p > 0.05$). برای پی‌بردن وضعیت و میزان سواد تربیتی والدین و معلمان نمرات آنان با میانگین فرضی مقایسه شد که از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است که در زیر آمده است.

جدول ۹: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای گویه‌های سواد تربیتی، به تفکیک معلمان و والدین

گویه‌ها	گروه‌ها	میانگین	تفاوت با میانگین فرضی	مقدار t	P	نتیجه
گویه ۱	معلمان	۵/۹۷	۰/۹۷	۳/۶۹	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۷/۰۹	۲/۰۹	۲۱/۴۶	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۲	معلمان	۶/۷۹	۱/۷۹	۸/۰۴	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۷/۰۴	۲/۰۴	۱۷/۷۹	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۳	معلمان	۷/۷۸	۲/۷۸	۱۳/۸۴	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۷/۵۳	۲/۵۳	۲۵/۱۲	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۴	معلمان	۷/۷۱	۲/۷۱	۴/۶۱	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۸/۷۴	۳/۷۴	۴۹/۱۱	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۵	معلمان	۷/۶۲	۲/۶۲	۱۲/۹۱	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۸/۴۱	۳/۴۱	۴۱/۶۸	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۶	معلمان	۷/۷۴	۲/۷۴	۱۳/۸۴	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۸/۱۱	۳/۱۱	۳۲/۱۹	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۷	معلمان	۸/۳	۳/۳	۱۸/۵	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۸/۲۴	۳/۲۴	۳۴/۶۶	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۸	معلمان	۷/۵۷	۲/۵۷	۱۲/۰۳	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۷/۹۲	۲/۹۲	۳۰/۲۴	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۹	معلمان	۸/۲۳	۳/۲۳	۱۶/۲۱	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۶/۳۲	۱/۳۲	۱۰/۵۸	۰/۰۰۰	تأیید

گویه‌ها	گروه‌ها	میانگین	تفاوت با میانگین فرضی	مقدار t	P	نتیجه
گویه ۱۰	معلمان	۷/۵۴	۲/۵۴	۱۳/۹۹	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۷/۳	۲/۳	۲۱/۲۲	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۱۱	معلمان	۸/۲۲	۳/۲۲	۲۰/۶۷	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۶/۴۷	۱/۴۷	۱۲/۴۳	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۱۲	معلمان	۷/۶۲	۲/۶۲	۱۳/۵۳	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۷/۵۴	۲/۵۴	۲۳/۵	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۱۳	معلمان	۷/۶۱	۲/۶۱	۱۳/۶۳	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۷/۶	۲/۶	۲۳/۱۷	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۱۴	معلمان	۸/۱۸	۳/۱۸	۱۷/۶۹	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۷/۵۵	۲/۵۵	۲۵/۵۱	۰/۰۰۰	تأیید
گویه ۱۵	معلمان	۸/۱۲	۳/۱۲	۱۴/۸۹	۰/۰۰۰	تأیید
	والدین	۸/۳۹	۳/۳۹	۳۵/۰۶	۰/۰۰۰	تأیید

همان‌طور که نتایج جدول آزمون t تک نمونه‌ای نشان می‌دهد، میانگین ۱۵ گویه مرتبط با معلمان و ۱۵ گویه مرتبط با والدین نسبت به میانگین فرضی ۵ اختلاف معناداری دارد چون P محاسبه شده کوچکتر از ۰/۰۱ است ($P < ۰/۰۱$).

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش با هدف ارزیابی سواد تربیتی معلمان و والدین پایه اول ابتدایی ناحیه یک شهر قم انجام شد. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌های آماری نشان داد میانگین سواد تربیتی معلمان قابل قبول است. عمده ضعف شناسایی شده آنان آشنایی با فلسفه و غایت تربیت در فضای فکری اسلام است. به این معنا که معلمان در این حوزه نیاز به بهبود و افزایش آگاهی و دانش دارند. از طرف دیگر، نقطه قوت معلمان در سواد تربیتی برقراری ارتباط و تعامل مطلوب با والدین و اولیاء مدرسه است. این نشان می‌دهد که آنها توانایی خوبی در برقراری ارتباط با خانواده‌ها دارند و می‌توانند به خوبی با کسانی که بر تربیت دانش آموزان تأثیر دارند، تعامل کنند. پس، می‌توان گفت که معلمان در زمینه سواد تربیتی وضعیت خوبی دارند اما نیاز به بهبود در آشنایی با اصول و فلسفه تربیت اسلامی احساس می‌شود. در عین حال، نقاط قوت آنها در ارتباط با والدین باید حفظ و تقویت شود. از سوی دیگر میانگین سواد تربیتی والدین در سطح مطیوب ارزیابی گردید. عمده ضعف شناسایی شده در والدین، زمینه‌سازی برای فراگیری معارف دینی توسط فرزندان است. این نشان می‌دهد که والدین در فراهم کردن شرایط و محیط مناسب برای یادگیری معارف دینی به اندازه کافی قوی نیستند. همچنین، والدین در توجه و دقت به رفتارهای فرزندان خود عملکرد خوبی دارند. این امتیاز بالا نشان دهنده این است که والدین نسبت به رفتارهای فرزندان خود حساس و مراقب هستند و تلاش می‌کنند تا بهترین تأثیر را بر رشد و تربیت آنها بگذارند. لذا می‌توان گفت که والدین به طور کلی وضعیت قابل قبولی از سواد تربیتی دارند، اما در زمینه فراهم کردن بستر برای یادگیری معارف دینی نیاز به توسعه و آموزش بیشتری حس می‌شود. در عوض، نقاط قوت آنها در توجه به رفتار فرزندان باید حفظ و تقویت گردد. یافته‌های حاصل با نتایج پژوهش‌های Fuladvand, Shahanshahi, & Mahmoudi (2022), Esmaeilzadeh (2021), Tabarg (2019), Kein (2018) همخوانی دارد.

از منظر تربیتی، میانگین کلی سواد تربیتی معلمان نشان‌دهنده آن است که آنها در کلیت امر، ظرفیت مناسبی برای هدایت فرآیند تعلیم و تربیت دارند، اما ضعف اصلی در آشنایی با فلسفه و غایت تربیت در فضای فکری اسلام برجسته است.

این ضعف می‌تواند ریشه در کمبود برنامه‌های آموزشی قبل از خدمت یا ضمن خدمت معلمان داشته باشد که بر پایه جهان‌بینی توحیدی بنا نشده‌اند. در چارچوب تربیت اسلامی، فلسفه تربیت نه تنها به عنوان یک دانش نظری، بلکه به عنوان پایه‌ای برای پرورش فردی متعادل عمل می‌کند که ارتباط با خدا، خود، جامعه و محیط زیست را تقویت کند.

نقطه قوت معلمان در برقراری ارتباط و تعامل مطلوب با والدین و اولیای مدرسه نیز حاکی از توانایی آن‌ها در ایجاد یک محیط تربیتی مشارکتی است، که مطابق با اصول تربیت مشارکتی در اسلام، همکاری بین خانواده و مدرسه را ضروری می‌داند برای والدین، میانگین سواد تربیتی بیانگر نقش فعال آن‌ها در حمایت از فرآیند یادگیری است، اما ضعف در زمینه‌سازی برای فراگیری معارف دینی توسط فرزندان نشان‌دهنده چالش در ادغام ارزش‌های دینی در زندگی روزمره است. این می‌تواند به دلیل تأثیر عوامل خارجی مانند رسانه‌های دیجیتال باشد که اولویت‌های تربیتی را تغییر می‌دهند. در مقابل، نقطه قوت در توجه و نظارت بر رفتارهای فرزندان با اصول تربیتی اسلامی همخوانی دارد، جایی که نظارت مداوم به عنوان ابزاری برای شکل‌گیری شخصیت اخلاقی تلقی می‌شود. به طور کلی، این پارامترها تأکید می‌کنند که تربیت در پایه اول ابتدایی، به عنوان مرحله‌ای بنیادین برای عادت‌سازی یادگیری و ارزش‌های اخلاقی، نیازمند تقویت پیوند بین معلمان و والدین است تا نابرابری‌های آموزشی کاهش یابد و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بهبود یابد.

از دیدگاه روان‌شناختی، سطح سواد تربیتی معلمان و والدین مستقیماً بر سلامت روانی و رشد شناختی کودکان تأثیرگذار است. ضعف معلمان در فلسفه تربیت اسلامی می‌تواند منجر به ناهماهنگی در رویکردهای آموزشی شود، که از منظر روان‌شناختی، باعث کاهش انگیزه درونی دانش‌آموزان و افزایش مشکلات رفتاری مانند اضطراب یا عدم تمرکز گردد. این مسئله با نظریه‌های روان‌شناختی مانند نظریه خودتعیین‌گری همخوانی دارد، که تأکید می‌کند معلمان با آگاهی عمیق از اهداف تربیتی، می‌توانند نیازهای اساسی را در کودکان برآورده کنند. نقطه قوت در تعامل با والدین نیز از منظر روان‌شناختی، حمایت‌گر است، زیرا همکاری بین مدرسه و خانواده، تاب‌آوری روانی کودکان را افزایش می‌دهد و مشکلات رفتاری را کاهش می‌دهد. در مورد والدین، ضعف در زمینه‌سازی معارف دینی ممکن است ریشه در کمبود مهارت‌های عاطفی داشته باشد، که از دیدگاه روان‌شناختی، می‌تواند به کاهش هویت اخلاقی کودکان منجر شود و ریسک افسردگی یا انزوا را افزایش دهد. برعکس، نظارت دقیق بر رفتارها نشان‌دهنده هوش هیجانی بالای والدین است، که مطابق با مدل‌های روان‌شناختی مانند نظریه دلبستگی بولبی، پیوندهای امن عاطفی را تقویت می‌کند و به توسعه مهارت‌های اجتماعی و عاطفی کودکان کمک می‌نماید. این پارامترها حاکی از آن هستند که سواد تربیتی پایین در برخی جنبه‌ها، می‌تواند چرخه‌ای از مشکلات روان‌شناختی ایجاد کند، اما نقاط قوت موجود، پایه‌ای برای مداخلات روان‌شناختی مانند برنامه‌های آموزشی عاطفی فراهم می‌کند تا عملکرد روانی دانش‌آموزان بهبود یابد.

با نگاهی آینده‌نگر، وضعیت فعلی پارامترها فرصت‌هایی برای تحولات بلندمدت در سیستم آموزشی ایران فراهم می‌کند. اگر ضعف‌های شناسایی‌شده مانند آشنایی معلمان با فلسفه تربیت اسلامی و توجه والدین به معارف دینی، از طریق برنامه‌های آموزشی مداوم برطرف نشود، ممکن است منجر به افزایش نرخ ترک تحصیل و نابرابری آموزشی در نسل‌های آینده شود، به ویژه با گسترش تأثیر رسانه‌های دیجیتال. از سوی دیگر، تقویت نقاط قوت مانند تعامل معلمان و نظارت والدین، می‌تواند به ایجاد مدل‌های تربیتی پایدار منجر شود که عملکرد تحصیلی را افزایش دهد.

در افق آینده، ادغام فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی در برنامه‌های آموزشی می‌تواند سواد تربیتی را ارتقا دهد، اما نیازمند سیاست‌گذاری‌های ملی است تا چالش‌های فرهنگی مانند تأثیر فضای مجازی بر کودکان مدیریت شود. در نهایت، این یافته‌ها پیشنهاد می‌کنند که سرمایه‌گذاری در آموزش معلمان و والدین، نه تنها عملکرد فعلی را بهبود می‌بخشد، بلکه پایه‌ای برای جامعه‌ای با سواد تربیتی بالا و نسل‌هایی متعادل‌تر فراهم می‌کند.

از منظر سیاست‌گذاری تربیت معلم، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بازنگری در برنامه‌های تربیت معلم باید بر مبنای رویکرد «معلم تربیت‌گر» و نه صرفاً «معلم آموزش‌دهنده» صورت گیرد. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود

در بازنگری برنامه های دانشگاه فرهنگیان و سایر مراکز تربیت معلم، سهم بیشتری به آموزش مبانی فلسفی تربیت، انسان شناسی اسلامی، اخلاق حرفه ای، مهارت های تعامل با خانواده، تربیت رسانه ای و هدایت تربیتی دانش آموزان اختصاص یابد. همچنین، در سیاست های توسعه حرفه ای معلمان، ارزیابی سواد تربیتی در کنار شایستگی های آموزشی و تخصصی به عنوان یکی از شاخص های اصلی کیفیت حرفه ای معلمان مورد توجه قرار گیرد و نتایج آن در برنامه ریزی آموزش های ضمن خدمت، نظام رتبه بندی و توانمندسازی معلمان به کار گرفته شود.

در حوزه سیاست گذاری آموزش خانواده نیز یافته های این پژوهش بیانگر آن است که خانواده نباید صرفاً دریافت کننده توصیه های تربیتی مدارس باشد، بلکه باید به عنوان یکی از ارکان نظام تربیت شناخته شود. بر این اساس، پیشنهاد می شود وزارت آموزش و پرورش، انجمن اولیا و مربیان، دانشگاه فرهنگیان و سایر نهادهای فرهنگی، برنامه ای ملی برای ارتقای سواد تربیتی والدین طراحی و اجرا کنند. این برنامه می تواند شامل آموزش مهارت های فرزند پروری، سواد رسانه ای، تربیت دینی، مدیریت فضای مجازی، مهارت های ارتباطی با کودک و شیوه های مشارکت مؤثر در فرآیند یادگیری باشد. چنین سیاستی ضمن افزایش هم سویی خانه و مدرسه، زمینه تحقق عدالت تربیتی، کاهش آسیب های اجتماعی و ارتقای کیفیت یادگیری دانش آموزان را نیز فراهم خواهد کرد.

با توجه به یافته های پژوهش، پیشنهاد های زیر ارائه می شود:

الف) پیشنهاد های سیاستی برای نظام تربیت معلم:

با توجه به اینکه پایین ترین میانگین سواد تربیتی معلمان به مؤلفه «آشنایی با فلسفه و غایت تربیت در فضای فکری اسلام» اختصاص داشت، پیشنهاد می شود بازنگری در برنامه های درسی دانشگاه فرهنگیان و سایر مراکز تربیت معلم با هدف تقویت دروس مبانی، فلسفه، انسان شناسی و غایت شناسی تربیت اسلامی در اولویت قرار گیرد. نتایج نشان داد بخشی از شایستگی های بنیادین تربیتی معلمان نیازمند تقویت است؛ بنابراین پیشنهاد می شود در سیاست های آموزش های قبل از خدمت و ضمن خدمت، سهم آموزش سواد تربیتی در کنار آموزش مهارت های تدریس افزایش یابد و ارزیابی این شایستگی ها در نظام توسعه حرفه ای و رتبه بندی معلمان مورد توجه قرار گیرد. با توجه به مطلوب بودن مؤلفه «تعامل و ارتباط مؤثر با والدین و اولیای مدرسه»، پیشنهاد می شود این ظرفیت به عنوان یکی از شاخص های شایستگی حرفه ای معلمان حفظ و تقویت شده و الگوهای موفق تعامل خانه و مدرسه مستندسازی و در سطح مدارس توسعه یابد.

پیشنهاد می شود وزارت آموزش و پرورش به صورت دوره ای وضعیت سواد تربیتی معلمان را در ابعاد مختلف پایش کند تا نتایج آن مبنای برنامه ریزی آموزشی، طراحی دوره های توانمندسازی و تصمیم گیری های سیاستی قرار گیرد.

ب) پیشنهاد های سیاستی برای آموزش خانواده:

با توجه به اینکه پایین ترین میانگین والدین مربوط به «زمینه سازی برای فراگیری معارف دینی توسط فرزندان» بود، پیشنهاد می شود برنامه ای ملی برای توانمندسازی والدین در حوزه تربیت دینی کودک طراحی شود و آموزش خانواده از شکل مناسبی و محدود به برنامه ای مستمر، مرحله ای و متناسب با دوره های تحولی کودک تبدیل گردد.

با توجه به مطلوب بودن مؤلفه «توجه و نظارت بر رفتار فرزندان»، پیشنهاد می شود سیاست های آموزش خانواده بر تقویت همین ظرفیت موجود استوار باشد و آموزش مهارت های مشاهده، گفت و گوی تربیتی، هدایت رفتار و مدیریت هیجانات کودک به برنامه های آموزشی والدین افزوده شود.

پیشنهاد می شود محتوای آموزش خانواده با توجه به چالش های نوظهور، به ویژه فضای مجازی، سواد رسانه ای، تربیت اخلاقی و دینی، بازطراحی شود تا والدین بتوانند زمینه تربیت متوازن فرزندان را در شرایط جدید فراهم کنند.

ج) پیشنهادهای اجرایی برای مدارس:

مدارس با استفاده از نتایج حاصل از سنجش سواد تربیتی، برنامه های مشترک توانمندسازی معلمان و والدین را طراحی و اجرا کنند تا نقاط ضعف هر دو گروه به صورت همزمان ارتقا یابد. جلسات اولیا و مربیان از قالب اطلاع رسانی صرف خارج شده و به نشست های آموزشی، مشاوره ای و حل مسئله در حوزه تربیت کودک تبدیل شود.

مدیران مدارس با تشکیل گروه های یادگیری حرفه ای، زمینه تبادل تجربه معلمان موفق در حوزه تعامل با خانواده، تربیت اخلاقی و هدایت رفتاری دانش آموزان را فراهم کنند.

د) پیشنهادهایی برای پژوهش های آینده:

پیشنهاد می شود پژوهش های آینده رابطه هر یک از مؤلفه های سواد تربیتی با متغیرهایی مانند عملکرد تحصیلی، رشد اخلاقی، سلامت روان و مشارکت خانواده را بررسی کنند.

طراحی و اعتبارسنجی الگوی سیاست گذاری ارتقای سواد تربیتی معلمان و خانواده ها بر اساس یافته های این پژوهش می تواند موضوع پژوهش های آتی قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

از معلمان و والدین مشارکت کننده در پژوهش قدردانی می گردد.

تعارض منافع

«هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان وجود ندارد»

References

- Abdi, Z. (2024). Artistic teacher. Nariyamehr. [in persian]
- Abdolmaleki, S., Maleki, H., & Farajmand, L. (2019). Components affecting effective teaching of teachers (case study: Fifth-grade elementary teachers in Tehran). Research in Education and Learning, 16(1), 123–135. [in persian]
- Apple, M. W. (2019). Ideology and Curriculum. New York: Routledge.
- A'rafi, A. (2014). Child rearing with a jurisprudential approach. Eshraq va Erfan. [in persian]
- Aslani, E. (2017). Parental educational literacy. Payvand, 39(446), 17–19. [in persian]
- Asvadi, F., & Zare Teymouri, N. (2024). Teacher's educational literacy and improving the quality of education by applying the six dimensions of education. In Proceedings of the First International Conference on Outstanding Teachers. Mosalla-e-Soleyman, Iran.
- Bagheri, K. (2025). The impact of enhancing parents' educational and emotional literacy on reducing behavioral problems and improving academic performance of elementary students. In Proceedings of the First International Conference on Artificial Intelligence in Education, Psychology, Educational Sciences, and Religious, Cultural, Social, and Management Studies in the Third Millennium. Boushehr. [in persian]
- Bazouband, F. (2024). Talent identification of children at home. Kelid-e Amuzesh. [in persian]
- Beyrami, M. (2022). Child rearing in the practical conduct of the Prophet Muhammad (Unpublished Level 3 thesis). Howze-ye Elmiye-ye Qom, Qom, Iran. [in persian]
- Cansever, B. A. (2021). An Introduction to Media Literacy. In book: Research Anthology on Developing Critical Thinking Skills in Students. Information Science Reference.

- Danshvar, A., & Lak, P. (2019). Economic education of children. *Mi'ad-e Andishe*. [in persian]
- Delaviz, K., Moidfar, H., & Kiani, Q. (2024). The impact of value creation in parental educational literacy on resilience and academic achievement mediated by responsibility. *Innovation and Value Creation*, 13(1), 150–172. [in persian]
- Ensafi Mehrabani, S., Fayyaz, I., Beheshti, S., & Delavar, A. (2021). Goals of teaching moral concepts to children based on the views of Ayatollah Javadi Amoli. *Thinking and Child*, 12(2), 3–27. [in persian]
- Esmailzadeh, H. (2021). Explaining the relationship between educational literacy and professional identity of novice teachers. *Teacher Educational Literacy*, 1(1), 190–206. [in persian]
- Esteki, M., & Khaleqi, A. (2017). Helping children cope with stress. *Nazari*. [in persian]
- Farhadian, R. (2009). Family and child rearing. *Anjoman-e Oliya va Morabbiyan*. [in persian]
- Fuladvand, F., Shahanshahi, M., & Mahmoudi, M. (2022). Teacher titled educational literacy and classroom management. *Biannual Journal of Teacher Educational Literacy*, 2(1), 34–54. [in persian]
- Giroux, H. A., & Penna, A. N. (1979). Social education in the classroom: The dynamics of the hidden curriculum. *Theory & Research in Social Education*, 7(1), 21–42.
- Haeri Shirazi, M. (2016). Religious education of the child. *Ma'aref*. [in persian]
- Huang, H. P., Cheng, Y. Y., & Yang, C. F. (2016). Science teachers' perception on multicultural education literacy and curriculum practices. *Mathematics Science and Technology Education*, 13(6), 2761–2775.
- Kein, A. (2018). The role of parental literacy in students' academic performance. <https://www.researchgate.net>
- Khonkdar Tarsi, M., & Salahshouri, A. (2013). Cultural education factors from the perspective of Imam Khomeini (RA). *Research in Islamic Education and Training Issues*, 20(3), 115–133. [in persian]
- MahdaviKhah, A., Javidi Kalateh Jafarabadi, T., Amin Khandaqi, M., & Karami, M. (2023). Boundaries of student participation in the curriculum: Analysis of experts' views. *Education and Training*, 39(1), 7–26. [in persian]
- Makkarem Shirazi, N. (2021). Education and rearing in the Tafsir-e Nemune. *Emam Ali ibn Abi Taleb*. [in persian]
- Masoumifard, M. (2019). Comparison of cultural, educational, and emotional literacies among students and professors in the field of Quran and Hadith sciences. *Quran and Medicine*, 4(4), 87–93. [in persian]
- Mehrabi, D. (2019). The position of family in media literacy research in Iran: Systematic review. *14(1)*, 112–128. [in persian]
- Mehrmohammadi, M., & Kian, M. (2014). Curriculum and art education in education. *Samt*. [in persian]
- Mirmarshadi, M. M. (2024). The child and the foundations of Islamic thought. *Mo'assese-ye Amuzesh va Pajuheshi-ye Emam Khomeini*. [in persian]
- Moghaddam Nazar, N. (2024). Enhancing parents' educational information to reduce violence in fifth-grade elementary students; Tafreshi Nia School in Qom city. *Research in Art and Humanities*, 9(9), 49–62. [in persian]
- Mohigulkhon, K. (2024). Economic Education In Preschool And Primary School Age. *Peerian*, 34(1), 41–44.

- Molaei, R., Mirzamohammadi, M. H., & Rahnema, A. (2023). Philosophical explanation of teacher ethics from the perspective of Western educational philosophers and Muslim educators and thinkers to present and validate a charter. *Islamic Education*, 18(2), 81–105. [in persian]
- Maqām-e mo'azzam-e rahbari [Supreme Leader]. (2022). Response to the letter from a group of students at Shahid Motahhari Girls' High School. November 1, 2022. [in persian]
- Motamedi Mohammadabadi, M., Nasr Esfahani, A., Asadi, A., & Zamani, B. E. (2022). Designing a model for teaching media literacy to teachers based on grounded theory approach. *Curriculum Studies*, 17(4), 139–170. [in persian]
- Motamedi, A. (2023). The role of aesthetics in teaching and learning: A meta-synthesis study. *Research in Curriculum Studies*, 3(1), 74–91. [in persian]
- Naderian, H., Taherian Nasab, F., & Egbalian, S. (2024). The impact of teachers' educational literacy on alleviating student depression. In *Proceedings of the 11th National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies*. Tehran. [in persian]
- Najafi, H. (2021). Moral education in childhood. *Pajuheshkade-ye Baqer al-Olum*. [in persian]
- Najafi, H. (2024). Indicators of the Identity-giving Curriculum in the Intellectual System of the Supreme Leader. *Islamic Perspective on Educational Science*, 12(26), 31-49. [in persian]
- Narvaez, D. (2008). Human flourishing and moral development: Cognitive and neurobiological perspectives of virtue development. In L. Nucci & D. Narvaez (Eds.), *Handbook of Moral and Character Education* (pp. 310-327). Routledge.
- OECD. (2021). *Education at a Glance 2021: OECD Indicators*. Paris: OECD Publishing.
- Pahl, K, Rowsell, J. (2014). *Literacy and Education: Understanding the New Literacy Studies in the Classroom*. SAGE Publications.
- Pouryazdi, R. (2020). Be childish with children. *Qods*. [in persian]
- Radmard, H. (2025). Designing an operational model and process for achieving the ideal teacher. *Pajuheshgāh-e Olum-e Eslāmi-ye Emām Sādeq*. [in persian]
- Rezaei Birjandi, A. (2018). *Nutrition in Islam: Foundations, principles, and methods*. Boostan-e Ketab. [in persian]
- Sadeghi, A., & Najafi, H. (2017). Developing multicultural curriculum strategies for teacher education in Iran based on experiences from Australia, Canada, Malaysia, and India. *Teacher Education Policy Studies*, 1(1), 127–146. [in persian]
- Sadeghi, A., Hashemi, J., Marashi, M., & Safaei Moghaddam, M. (2018). Conceptual analysis of competence and the role of ethical competence in parenting. *Educational Psychology*, 14(4), 1–24. [in persian]
- Sarlak, S. (2024). An analysis of emotional educational literacy and providing an educational protocol for parents with young children. *Applied Studies in Social Sciences and Sociology*, 7(3), 83–96. [in persian]
- Sattari, A. (2018). Teaching thinking to children and adolescents. *Samt*. [in persian]
- Sho'ari-Nejad, A. A. (2019). *Psychology of education and teaching*. Ettela'at. [in persian]
- Shahid Thani. (1995). The aspirant's desire in the etiquette of the teacher and the student (M. B. Hojjati, Trans.). Eslami. [in persian]
- Shapiro, L. (2011). Exercises for creating calm and reducing psychological pressures for children (A. Mohtashami, Trans.). *Andishe-ye Mo'aser*. [in persian]

- Sharifzadeh, A., Borjali, A., Eskandari, H., Farokhi, N., & Sohrabi, F. (2020). Identifying psychological characteristics in the selection of elementary teachers. *Educational Psychology*, 282–301. [in persian]
- Snäll, E. (2024). Educational literacy through time: A concept analysis. Master's thesis in University of Gothenburg.
- Stamp, C. (2019). How Are Teachers Using Psychology In The Classroom?.
<https://www.online-psychology-degrees.org>
- Tabarg, B. (2019). Examining and determining the professional development needs of teachers in curriculum reform. *International Research in Education*, 7(1), 68-96.
- Theoretical foundations of the Fundamental Transformation Document of Education. (2011). Secretariate of the Supreme Council of the Cultural Revolution. [in persian]